

Advokatrådet

**ADVOKAT
SAMFUNDET**

Justitsministeriet

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF.: 33 96 97 98

DATO: 9. april 2024
SAGSNR.: 2024 - 961
ID NR.: 995844

Sendt pr. e-mail til jm@jm.dk og kasc@jm.dk

**Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets
Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets
og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere
m.v.**

Ved e-mail af 11. marts 2024 har Justitsministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast til lovforslag.

Advokatrådet har noteret sig, at baggrunden for lovforslaget er den politiske aftale af 28. februar 2024 om styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

Advokatrådet ser generelt positivt på ønsket om at styrke tilsynet med efterretningstjenesterne og anser det således for en klar retssikkerhedsmæssig forbedring, at kompetencen hos tilsynet med Politiets Efterretningstjeneste (PET) udvides til også at omfatte efterfølgende legalitetskontrol med PETs operative opgaver, at tilsynets adgang til oplysninger mv. hos PET udvides, og at der i den forbindelse fastsættes nogle tydelige kompetencekrav for medlemmerne af tilsynet.

I forhold til sidstnævnte fremgår det af afsnit 3.1.4.3 i bemærkningerne, at medlemmer med juridiske kompetencer ikke vil skulle have en bestemt erhvervmæssig baggrund, men bl.a. kan være advokater med kvalifikationer inden for strafferet, straffeprocessret eller databeskyttelsesregler.

Der gælder imidlertid for medlemmerne et krav om sikkerhedsgodkendelse til det højeste klassifikationskrav ("yderst hemmelig"), og afgørelse herom træffes i medfør af sikkerhedscirkulærets § 14 på grundlag en konkret vurdering, hvorefter der bl.a. lægges vægt på ubestridt loyalitet.

Det fremgår imidlertid af Advokatrådets advokatetiske reglers artikel 3, stk. 1, at advokaten i et retssamfund indtager en særlig stilling. Af artikel 39 fremgår det, at en advokat skal være uafhængig under udøvelse af sin virksomhed. Herved forstås i praksis i særdeleshed også en uafhængighed i forhold til staten, hvilket også er forudsat i retsplejeloven.

Det forudsættes derfor, at kravet om "ubestridt loyalitet" omtalt i sikkerhedscirkulærets § 14, stk. 1, litra 1, ikke gælder for eventuelle medlemmer, der måtte være advokater.

Advokatrådet ser tilsvarende positivt på forslaget om at placere den i forhold til PET eksterne whistleblowerordning i Tilsynet med Efterretningstjenesterne fremfor den nuværende placering i Justitsministeriets departement, idet det herved sikres, at ordningen er placeret i en uafhængig myndighed med løbende indsigt i efterretningstjenesternes virksomhed.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær

From: Politiklagemyndigheden <>
Sent: 08-04-2024 08:06:18 (UTC +02)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Karl Krohn Schaldemose <kasc@jm.dk>
Subject: SV: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

Til Justitsministeriet

Politiklagemyndigheden har ikke bemærkninger til ovennævnte høring.

Med venlig hilsen

Anne Skov Anhøj
specialkonsulent

DEN
UAFHÆNGIGE
POLITIKLAGEMYNDIGHED

Frederiks Plads 42, 8. og 9. sal
8000 Aarhus C
mail@politiklagemyndigheden.dk
www.politiklagemyndigheden.dk
Tlf. 41 78 35 00

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 11. marts 2024 14:26

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

Se venligst vedhæftede filer

Med venlig hilsen

JUSTITSMINISTERIET
Task Force Sikkerhed
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Tlf.: 7226 8400
www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

From: Anders Raagaard <AndersRaagaard@VestreLandsret.dk>
Sent: 09-04-2024 18:02:18 (UTC +02)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Karl Krohn Schaldemose <kasc@jm.dk>
Cc: Mikael Sjöberg <MikaelSjoeberg@OestreLandsret.dk>
Subject: Høringssvar - sagsnr. 2023-10716

Til Justitsministeriet

Ved mail af 11. marts 2024 har Justitsministeriet hørt Dommerforeningen over et udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).

Udkastet har været drøftet i Dommerforeningens bestyrelse.

Fastlæggelsen af indholdet, omfanget og karakteren af det parlamentariske tilsyn med efterretningstjenesterne er rets- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, som Dommerforeningen som udgangspunkt ikke ønsker at udtale sig om. Dommerforeningen finder dog anledning til at knytte bemærkninger til udkastets forslag om sammensætningen af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, idet dette vedrører domstolenes rolle i tilsynet (udkastets § 1, nr. 1).

Der lægges med udkastet op til at ændre reglerne om tilsynets sammensætning, bl.a. så det ikke længere vil være et krav, at formanden skal være landsdommer. En landsdommer vil dog stadig kunne udpeges som formand, hvis det vurderes hensigtsmæssigt af hensyn til tilsynets sammensætning, ligesom dommere i øvrigt vil kunne være medlem af at sikre tilsynets juridiske kompetencer. Med udkastet lægges der desuden op til, at udpegningen af samtlige medlemmer af tilsynet – herunder eventuelle dommere – fremover skal ske efter drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

Det er et politisk valg, i hvilket omfang man i råd, nævn, udvalg og tilsyn m.v. ønsker dommerdeltagelse, herunder på formandsposter. Når dommere varetager sådanne hverv, er det – ud over de pågældendes juridiske kvalifikationer – oftest begrundet i deres uafhængighed såvel generelt som i forhold til de myndigheder, hvervet vedrører. Af samme grund sker udpegning af dommere typisk gennem indstilling fra domstolene selv, fx Dommerforeningen eller landsretspræsidenterne. Dette er således også tilfældet for det nuværende Tilsyn med Efterretningstjenesterne, hvor det i forarbejderne til PET-loven (LFF nr. 161 af 27. februar 2013) er anført, at det med kravet om, at formanden skal være landsdommer og skal udnævnes efter indstilling fra præsidenterne, understreges, "at hvervet varetages af en person, der i sin hovedstilling er uafhængig af regering og administration", ligesom det opnås, "at formandshvervet bestrides af en person, der er vant til at vurdere retlige og bevismæssige spørgsmål".

Det er Dommerforeningens indtryk, at behovet for uafhængighed og stærke juridiske kompetencer, herunder erfaring med vurdering af bevismæssige spørgsmål, også fremover må forventes at blive centralt for Tilsynet med Efterretningstjenesterne – ikke mindst i lyset af den foreslåede udvidelse af tilsynets kompetence til også at omfatte PET's operative opgaver. Disse behov afspejles desuden i udkastets bemærkninger om tilsynets sammensætning, hvor der beskrives krav til uafhængighed af både centraladministrationen og Folketinget, og hvor det anføres, at bl.a. dommere vil kunne bidrage med de fornødne juridiske kompetencer.

Det er imidlertid Dommerforeningens opfattelse, at der med forslaget om, at samtlige medlemmer af tilsynet fremover skal udpeges efter drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, samlet set vil ske en svækkelse af tilsynets uafhængighed, idet ansvaret for tilsynets sammensætning herefter alene vil ligge hos regeringen og udvalget og ikke tillige hos de uafhængige domstole.

Dommerforeningen skal derfor opfordre til, at det overvejes, at udpegning af dommere til tilsynet – som formand eller som medlem – ikke betinges af godkendelse fra et udvalg hos den lovgivende magt, men at det i stedet sker efter de sædvanlige ordninger for udpegning af dommere til råd, nævn, udvalg og tilsyn m.v., som er tilrettelagt af hensyn til både domstolenes og de enkelte dommers uafhængighed. Dette vil

navnlig sige, at udpegning sker efter indstilling fra Dommerforeningen eller præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret.

Der henvises til ministeriets sagsnr. 2023-10716.

På vegne af

Mikael Sjöberg
Landsdommer/Formand for Den Danske Dommerforening

Med venlig hilsen

Anders Raagaard
Landsdommer

Vestre Landsret

Asmildklostervej 21

8800 Viborg.

Tlf.: + 45 99 68 80 00

www.VestreLandsret.dk

From: Mette Lilje <MELI@domstolsstyrelsen.dk>
Sent: 09-04-2024 11:40:30 (UTC +02)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>
Cc: Karl Krohn Schaldemose <kasc@jm.dk>
Subject: SV: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

Til Justitsministeriet

Justitsministeriet har ved mail af 11. marts 2024 anmodet Domstolsstyrelsen om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. (Justitsministeriets j.nr. 2023-10716).

Udkastet giver ikke Domstolsstyrelsen anledning til bemærkninger.

Med venlig hilsen

Mette Lilje
Teamleder for Jura
meli@domstolsstyrelsen.dk
Direkte telefon: +45 21 68 53 75

Domstolsstyrelsen

Center for Forretning og Udvikling, Jura og Forretning
Amagerfælledvej 56
2300 København S
Tlf.: +45 70 10 33 22
www.domstol.dk

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 11. marts 2024 14:26

Til: Jura og Forretning <jur@domstolsstyrelsen.dk>

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

ADVARSEL! Denne mail kommer fra en ekstern afsender udenfor Danmarks Domstole. Tryk ikke på links og åben ikke vedhæftede filer, hvis du ikke kender afsenderen eller hvis mailen ser mistænkelig ud.

Se venligst vedhæftede filer

Med venlig hilsen

JUSTITSMINISTERIET
Task Force Sikkerhed
Slotsholmsgade 10

1216 København K
Tlf.: 7226 8400
www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

From: 1 - ERST Høring <hoering@erst.dk>
Sent: 08-04-2024 10:12:28 (UTC +02)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Karl Krohn Schaldemose <kasc@jm.dk>
Subject: Erhvervsstyrelsens høringsvar vedr. lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere ((sagsnr. 2023-107(ERST Sagsnr...

Kære modtager i Justitsministeriet

Hermed Erhvervsstyrelsens høringsvar vedr. nedenstående høring.

Fasttrack svar vedrørende lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere

(Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne)

Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering (OBR) har modtaget lovforslaget i høring.

OBR vurderer, at forslaget ikke er erhvervsrettet og derfor ikke skal forelægges OBR, jf. Vejledning om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger.

OBR har på den baggrund ingen bemærkninger til lovforslaget.

Såfremt Justitsministeriet ikke er enig i denne vurdering, bedes I vende tilbage med henblik på, at OBR vurderer de administrative konsekvenser af forslaget.

Kontaktperson vedrørende ovenstående bemærkninger:

Sebastian Jacobsen
Student
Tlf. direkte: 35 29 11 03
E-post: SEBJAC@erst.dk

Med venlig hilsen

Annette Pia Andersen

ERHVERVSSTYRELSEN
Bedre Regulering

Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø
Telefon: +45 35291000
Direkte: +45 35291653
E-mail: anpian@erst.dk
www.erhvervsstyrelsen.dk

ERHVERVSMINISTERIET

Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for behandlingen af de personoplysninger, vi modtager om dig. Læs mere om formål og lovgrundlag for databehandlingen på erhvervsstyrelsen.dk.

Hvis du sender følsomme oplysninger, opfordrer vi til, at du bruger din digitale postkasse på Virk.

From: MJA029@politi.dk <MJA029@politi.dk>
Sent: 05-04-2024 08:43:11 (UTC +02)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Karl Krohn Schaldemose <kasc@jm.dk>
Subject: VS: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

Kære JM

HK Politiet og Anklagemyndigheden, har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Mathias Hvid Dalgaard Jakobsen
Formand HK Politiet og Anklagemyndigheden

Arbejde (+45) 24 99 16 32
Privat (+45) 42 44 25 60
Mail: MJA029@politi.dk

Fra: Justitsministeriet <jm@jm.dk>

Sendt: 11. marts 2024 14:26

Emne: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

Se venligst vedhæftede filer

Med venlig hilsen

JUSTITS MINISTERIET

Task Force Sikkerhed

Slotsholmsgade 10

1216 København K

Tlf.: 7226 8400

www.justitsministeriet.dk

jm@jm.dk

Justitsministeriet
Sendt til jm@jm.dk og kasc@jm.dk

7. april 2024

Udtalelse om udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne) - sagsnr. 2023-10716

HK Stat skal efter aftale og dialog med HK Politiet og Anklagemyndigheden udtale følgende i forhold til ovenstående udkast til lovforslag:

- At det overordnede formål med forslaget vurderes at være godt og fornuftigt
- At de konkret forslag til ændringer / justeringer vurderes at være gode i forhold til at understøtte det overordnede formål, herunder fx oprettelse af et særligt tilsyn samt en organisering omkring dette tilsyn
- At der flere steder i lovforslaget er et godt og stærkt fokus på nødvendigheden af, at der skal indgå administrativt personale i løsning af de ekstra opgaver, som følger af en gennemførelse af dette lovforslag.

Venlig hilsen

Christian Esgaard Christensen

HK/DANMARK
TELEFON +45 7011 4545
hk@hk.dk

Weidekampsgade 8
Postboks 470
DK-0900 København C

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
Sendt pr. mail til jm@jm.dk & kasc@jm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
THBI@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 24/00706-3

8. APRIL 2024

HØRINGSSVAR OVER LOVUDKAST OM ÆNDRING AF LOV OM POLITIETS EFTERRETNINGSTJENESTE (PET) OG FORSKELLIGE ANDRE LOVE (STYRKELSE AF TILSYNET MED EFTERRETNINGSTJENESTERNE)

Justitsministeriet har ved e-mail af 11. marts 2024 anmodet om Institut for Menneskerettigheders bemærkninger til lovudkast om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).

Lovudkastet udmønter [Aftale om styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne](#) af 28. februar 2024, der er indgået mellem regeringen og en række af Folketingets øvrige partier. Desuden følger lovudkastet delvist op på [evalueringen af PET-loven fra juni 2022](#), hvor Institut for Menneskerettigheder [bidrog til evalueringen med en række anbefalinger](#). Institut for Menneskerettigheder har noteret sig, at nogle af instituttets anbefalinger, der blev fremsat i forbindelse med ovenstående evaluering, i større eller mindre udstrækning er afspejlet i lovudkastet.¹

Institut for Menneskerettigheder bemærker indledningsvis, at lovudkastet utvivlsomt indeholder tiltag, der egner sig til at styrke tilsynet med PET. Det er eksempelvis positivt, at der foreslås en række tiltag i forhold til det parlamentariske tilsyn i regi af Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne. Her kan særligt fremhæves de foreslåede ændringer om sammensætningen af udvalget, som sikrer en bredere inddragelse af Folketingets partier og de foreslåede ændringer

---

¹ Dette gælder navnlig anbefalingerne om at udvide Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) mandat til at føre tilsyn med PET's samlede virksomhed, etablering af en ekstern whistleblowerordning placeret hos TET og adgangen for TET til at afhøre medarbejdere i PET.

om øget kommunikation og samarbejde mellem udvalget og Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET).

Ikke desto mindre er instituttet kritisk overfor forslaget i sin helhed. Det skyldes kort fortalt, at forslaget indebærer nogle væsentlige forringelser af de grundlæggende forudsætninger for at TET fører et effektivt og uafhængigt tilsyn. Derved vil ovenstående fremskridt kunne vise sig at være uden egentlig betydning.

Instituttets bemærkninger er rettet imod de dele af lovudkastet, der handler om ændringerne i forhold til TET's sammensætning og beføjelser i de foreslåede ændringer af lov om Politiets Efterretningstjeneste.

Instituttet indleder med at sammenfatte de væsentligste bemærkninger.

1. SAMMENFATNING

Menneskeretten

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har en veludviklet praksis, når det gælder krav til efterretningstjenesters hemmelige overvågning. Der gælder tillige en række krav til udformningen af kontrolsystemerne med efterretningstjenesters virksomhed.

Menneskerettighedsdomstolen stiller blandt andet krav om, at der skal føres effektivt tilsyn med efterretningstjenesterne, og at tilsynet skal varetages af en upartisk og uafhængig kontrolinstans.

Til trods for dette har Justitsministeriet ikke foretaget en vurdering af lovudkastets forhold til menneskeretten.

Institut for Menneskerettigheder anser det for kritisabelt, at lovudkastet slet ikke forholder sig til Danmarks internationale forpligtelser, herunder navnlig Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet vurderer lovforslagets forhold til Danmarks internationale forpligtelser, navnlig Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

De følgende tre afsnit handler om instituttets bekymring for, at de foreslåede ændringer i PET-loven fjerner væsentlige retsgarantier, der

sikrer TET's uafhængighed over for regeringen og efterretningstjenesterne.

Udpegning af tilsynets formand

Det foreslås at ændre PET-lovens § 16, stk. 1, hvorefter TET's formand fremover skal udpeges af justitsministeren, og at dette skal ske efter forhandling med forsvarsministeren og på baggrund af drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

Det er instituttets vurdering, at det nuværende krav om, at udpegningen af formanden sker efter indstilling fra landsretterne, og at formanden skal være en landsdommer, er en bedre garanti for at tilsynet med PET varetages uafhængigt af regeringen og centraladministrationen. Det er således instituttets vurdering, at dette skaber størst mulig sikkerhed for, at udpegningen er frigjort fra politiske hensyn.

På den baggrund er instituttet bekymret for, at forslaget vil forringe tilsynets uafhængighed.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet ikke ændrer kravet om, at formanden for Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal være landsdommer, og at udnævnelse sker efter indstilling fra præsidenterne for Østre og Vestre Landsret.

Kompetencekrav for tilsynets medlemmer

Det foreslås, at der fastsættes særlige krav til kompetencerne for tilsynets medlemmer. Der skal således fremover være medlemmer med erfaring inden for blandet andet udenrigs-, sikkerheds- og efterretningsmæssige forhold.

Det er instituttets vurdering, at det vil kunne rejse tvivl om et tilsynsmedlems fuldstændige upartiskhed og uafhængighed, hvis den pågældende tidligere har gjort karriere ved eksempelvis en af efterretningstjenesterne eller i centraladministrationen.

På den baggrund er instituttet bekymret for, at forslaget om at stille særlige kompetencekrav kan medføre en forringelse af tilsynets upartiskhed og uafhængighed over for regeringen og efterretningstjenesterne.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet fjerner forslaget om, at der skal være repræsenteret personer

med erfaring med udenrigs-, sikkerheds- og efterretningsmæssige forhold blandet tilsynets medlemmer.

TET's offentliggørelse af oplysninger vedrørende tilsynets virksomhed

Det foreslås at indsætte et nyt stk. 2 i PET-lovens § 22, hvoraf det fremgår, at hvis tilsynet ud over ved den årlige redegørelse rent undtagelsesvist finder behov for at offentliggøre oplysninger om tilsynets virksomhed, orienterer tilsynet justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne herom i rimelig tid inden offentliggørelsen.

Instituttet anser det for tvivlsomt, om det er nødvendigt og proportionalt at forpligte TET til at orientere Justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne gennem den pågældende procedure.

Instituttet bemærker, at alle tilsynets medlemmer er sikkerhedsgodkendt og er underlagt skærpet tavshedspligt. Der er dermed allerede nødvendige og relevante foranstaltninger på plads til at undgå risiko for skadevirkninger ved TET's offentliggørelse af oplysninger.

Reglen vil i større eller mindre grad indebære en indblanding fra regeringens side i tilsynets arbejde, hvilket desuden lægger pres på TET's muligheder for at agere fuldstændig uafhængigt.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet fjerner forslaget om, at tilsynet forpligtes til at orientere justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne om offentliggørelse af oplysninger, der relaterer sig til den konkrete tilsynsvirksomhed.

Opsummerende bemærkninger vedrørende tilsynets uafhængighed

Instituttet vurderer, at ovenstående tre tiltag samlet set indebærer en risiko for, at der kan stilles spørgsmålstegn ved TET's fuldstændige upartiskhed og uafhængighed.

Et fuldstændig uafhængigt og upartisk tilsyn er en grundlæggende forudsætning for, at der kan føres et effektivt og tillidsfuldt tilsyn med PET.

En kontrol med PET, som ikke varetages af et upartisk og uafhængigt tilsyn, imødekommer ikke menneskerettens krav om passende og

effektive retssikkerhedsgarantier til beskyttelse af borgernes ret til privatliv.

På den baggrund er instituttet bekymret for, at de foreslåede ændringer til PET-loven fjerner væsentlige retsgarantier, der sikrer TET's uafhængighed over for regeringen og efterretningstjenesterne. Ændringerne risikerer dermed samlet set at udgøre en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 8 om retten til respekt for privatliv.

Undtagelse af oplysninger for tilsynet

Det foreslås, at der indsættes et nyt stk. 8 i PET-lovens § 20, hvoraf det fremgår, at PET kan undlade at give bestemte oplysninger eller materiale til tilsynet, hvis der foreligger den helt særlige situation, at oplysningerne eller materialet ikke kan gives uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbred eller frihed.

Institut for Menneskerettigheder anser det for principielt betænkeligt at indføre en hjemmel til, at PET i særlige situationer kan undlade at give oplysninger til TET. Instituttet bemærker, at alle tilsynets medlemmer er sikkerhedsgodkendt og er underlagt skærpet tavshedspligt. Det kan udgøre en væsentlig barriere for at udøve et effektivt tilsyn, at man ikke kan være sikker på, at tilsynet har haft adgang til alle relevante oplysninger.

Efter instituttet opfattelse rammer forslaget ikke den rette balance mellem på den ene side at forhindre utilsigtet spredning af klassificerede oplysninger og på den anden side hensynet til et effektivt tilsyn. Instituttet anser på den baggrund forslaget for problematisk.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet fjerner forslaget om at indføre en snæver adgang for PET til helt undtagelsesvist at undlade at give Tilsynet med Efterretningstjenesterne adgang til bestemte oplysninger eller materiale, hvis oplysningerne eller materialet ikke kan gives uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbrede eller frihed.

2. MENNESKERETTEN

Efterretningstjenesternes hemmelige overvågning af borgere og virksomheder udgør først og fremmest et indgreb i retten til privatliv,

som er beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. Det betyder, at der kun må gøres indgreb i rettighederne, hvis der er lovhjemmel, indgrebet varetager et legitimt formål og i øvrigt står mål med dette formål (proportionalitet).

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol stiller som et fast krav, at der skal være et nationalt tilsynssystem, der har karakter af legalitetskontrol for at efterretningstjenesternes hemmelige overvågning er i overensstemmelse med Menneskerettighedskonventionens artikel 8. Legalitetskontrol er centralt som konsekvens af, at borgerne er forhindret i varetage beskyttelsen af egne rettigheder.

Hvis retten til privatliv skal sikres, er det derfor afgørende, at der er etableret en tilsynsmodel, der giver tilstrækkelige retsgarantier i forhold til at beskytte borgernes rettigheder mod misbrug. Det skal endvidere ses i lyset af, at efterretningstjenesters hemmelige overvågning indebærer en forhøjet risiko for alvorlige krænkelser af borgernes rettigheder, og at dette kan have skadelige konsekvenser for demokratiet i sin helhed.²

Det følger endvidere af Menneskerettighedsdomstolens praksis, at der gælder krav til udformningen af kontrolsystemet med efterretningstjenesterne. Domstolen stiller ikke krav til, at kontrolsystemer skal udformes efter én bestemt formel, men foretager en helhedsvurdering af, om kontrolsystemet modsvarer efterretningstjenestens beføjelser.³

Domstolen vurderer navnlig, om national ret indeholder passende og effektive retssikkerhedsgarantier til beskyttelse mod misbrug. Hvis dette ikke er tilfældet, vil der blive statueret krænkelser af Menneskerettighedskonventionen.⁴

Domstolen har endvidere uddybet kravet om effektiv kontrol således, at der gælder et krav om, at tilsynet skal varetages af en upartisk og uafhængig kontrolinstans. I to ledende domme på området har Menneskerettighedsdomstolen udtalt:

---

² Roman Zakharov mod Rusland, sagsnummer 47143/06, dom af 4. december 2015, præmis 233.

³ Centrum for Rattvisa mod Sverige, sagsnummer 35252/08, dom af 25. maj 2021, præmis 366 og 373.

⁴ Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention for praktikere, 6. udgave, side 965.

“The rule of law implies, inter alia, that interference by the executive authorities with an individual's rights should be subject to effective supervision, which should normally be carried out by the judiciary, at least in the last resort, since judicial control affords the best guarantees of independence, impartiality and a proper procedure.”⁵

Domstolen anser det således for en grundlæggende forudsætning for at føre et effektivt tilsyn, at tilsynet føres af en uafhængig kontrolinstans. Det bemærkes, at retsstillingen er blevet bekræftet af Domstolens nye praksis på området.⁶

Til trods for at Menneskerettighedsdomstol har en veludviklet praksis, når det gælder krav til efterretningstjenesters hemmelige overvågning og krav til udformningen af kontrolsystemer, har Justitsministeriet ikke foretaget en vurdering af de menneskeretlige konsekvenser ved lovforslaget.

Institut for Menneskerettigheder anser det for kritisabelt, at lovudkastet slet ikke forholder sig til Danmarks internationale forpligtelser, herunder navnlig Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det gælder ikke mindst, da der er tale om et område, hvor myndighederne har beføjelser til at foretage meget intensive indgreb i borgernes rettigheder.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet foretager en vurdering af lovforslaget forhold til Danmarks internationale forpligtelser, navnlig Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

3. SIKRING AF TET'S UAFHÆNGIGHED OG UPARTISKHED

3.1. UDPEGNING AF TILSYNETS FORMAND

Det fremgår af lovudkastets § 16, stk. 1, at Justitsministeriet foreslår at ændre reglerne om udpegningen af tilsynets formand. Det fremgår, at formanden på linje med de øvrige medlemmer fremover skal udpeges af justitsministeren, og at dette skal ske efter forhandling med

---

⁵ Klass mod Tyskland, sagsnummer 5029/71, dom af 6. september 1978, præmis 55, og Rotaru mod Rumænien, sagsnummer 28341/95, dom af 4. maj 2000, præmis 59.

⁶ Roman Zakharov mod Rusland, sagsnummer 47143/06, dom af 4. december 2015, præmis 233, og Big Brother Watch og andre mod Storbritannien, sagsnummer 58170/13, 62322/14 og 24960/15, dom af 25. maj 2021, Præmis 336.

forsvarsministeren og på baggrund af drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

Det forudsættes i den forbindelse, at der ikke udpeges medlemmer af tilsynet, som udvalget ikke kan tilslutte sig (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.2.).

Med den foreslåede ændring af tilsynets sammensætning vil der ikke længere gælde et krav om, at formanden for tilsynet er landsdommer. Dette er imidlertid ikke til hinder for, at formanden også fremover kan være landsdommer, hvis det i forhold til den samlede sammensætning af tilsynet vurderes hensigtsmæssigt, men formanden vil også kunne have andre end juridiske kompetencer, eksempelvis særlig indsigt i og erfaring med udenrigs- og sikkerhedsmæssige forhold. Det vil være en fordel, men ikke en betingelse, at formanden har juridiske kompetencer (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.3.).

I det tilfælde, at formanden for tilsynet ikke besidder juridiske kompetencer, bør tilsynet sammensættes således, at mindst to af de øvrige medlemmer af tilsynet besidder sådanne kompetencer henset til, at tilsynet udfører legalitetskontrol (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.3.).

Det fremgår derudover af lovudkastets bemærkninger, at ingen af medlemmerne, herunder formanden, må af hensyn til tilsynets uafhængighed, på beskikkelsestidspunktet eller under beskikkelsesperioden gøre tjeneste i centraladministrationen eller efterretningstjenesterne, ligesom de pågældende ikke må være aktuelle medlemmer af Folketinget eller ministre. Der vil derudover forudsættes en karenperiode, som bør være på mindst fire år fra eventuel tidligere ansættelse i efterretningstjenesterne eller centraladministrationen mv. til udpegelsen til tilsynet. Dette gælder for alle medlemmer af tilsynet (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.3.).

Endvidere fremgår det, at det ved loven forudsættes, at det ved udpegning af tilsynets medlemmer, herunder formanden, sikres, at der ikke udpeges personer til hvervet, der eksempelvis på grund af tidligere arbejdsopgaver eller lignende gentagne gange må forventes at være inhabil i tilsynets behandling af konkrete sager. Hvorvidt dette må antages at kunne være tilfældet, vil eksempelvis skulle vurderes under hensyn til, ved hvilken myndighed vedkommende har været ansat, hvilken konkret stilling vedkommende har haft, og hvor langt ansættelsen ligger tilbage i tid. Hvis det pågældende medlem konkret måtte være inhabil i en sag, vil tilsynet dog stadig være

beslutningsdygtigt (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.3.).

Det følger i dag af PET-lovens § 16, stk. 2, at formanden skal være landsdommer, og at justitsministeren udpeger den pågældende efter indstilling fra præsidenterne fra Østre Landsret og Vestre Landsret.

Som det fremgår af forarbejderne til PET-loven fra 2013, baserer de nuværende regler om TET's sammensætning sig på Wendler Pedersens-udvalgets betænkning.⁷

Instituttet bemærker, at Wendler Pedersens-udvalget i sin tid gjorde sig centrale overvejelser om vigtigheden af at sikre TET's uafhængighed, og at sammensætning af tilsynet i den forbindelse er et fundamentalt element.

Udvalget understregede i den forbindelse, at hvervet som forperson bør varetages af en person, hvor der ikke kan sættes spørgsmålstejn ved uafhængigheden af den udøvende magt.

Wendler Pedersens-udvalget anførte således i sin betænkning:

”Det er i den foreslåede bestemmelse i stk. 2 bestemt, at formanden for tilsynet skal være landsdommer og udnævnes efter indstilling fra præsidenterne for Østre og Vestre Landsret. Hermed understreges det, at hvervet varetages af en person, der i sin hovedstilling er uafhængig af regering og administration. Derudover opnås, at formandshvervet bestrides af en person, der er vant til at vurdere retlige og bevismæssige spørgsmål.”⁸

Instituttet anerkender, at en karenperiode på fire år eller mere fra tidligere ansættelse i efterretningstjenesterne eller centraladministrationen til udpegelsen til tilsynet mindsker sandsynligheden for, at der kan stilles spørgsmålstejn ved formandens uafhængighed.

Instituttets deler imidlertid Wendler Pedersens-udvalgets vurdering, hvorefter udpegningen af en landsdommer, efter indstilling fra landsretterne, vil være en bedre garanti for, at tilsynet varetages uafhængigt af regeringen og centraladministrationen. Instituttet

---

⁷ Betænkning nr. 1529 om PET og FE, København, 2012.

⁸ Betænkning nr. 1529 om PET og FE, København, 2012, side 571.

bemærker, at Justitsministeriet forslag går imod udvalgets overvejelser og den hidtidige praksis på området.

På den baggrund er det instituttet vurdering, at forslaget fjerner en væsentlig retsgaranti, der sikrer TET's uafhængighed over for regeringen og centraladministrationen. Ændringen er dermed en forringelse af tilsynets formelle uafhængighed.

Instituttet bemærker desuden, at det også er en svækkelse af tilsynets legalitetskontrol, at formanden ikke længere behøver at være landsdommer. Dette gælder selvom, at det i sådanne tilfælde stræbes efter, at mindst to af de øvrige medlemmer af tilsynet har juridiske kompetencer.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet ikke ændrer kravet om, at formanden for Tilsynet med Efterretningstjenesterne skal være landsdommer, og at udnævnelse sker efter indstilling fra præsidenterne for Øster og Vestre Landsret.

3.2. KOMPETENCEKRAV FOR TILSYNETS MEDLEMMER

Det fremgår af lovudkastets bemærkninger, at det foreslås at ændre i sammensætning af TET.

Det foreslås, at tilsynet skal sammensættes således, at der fremover er medlemmer repræsenteret med indsigt i og erfaring med udenrigs-, sikkerheds- og efterretningsmæssige forhold. Herudover skal der i tilsynet være repræsenteret stærke juridiske kompetencer. Endelig skal der i TET være repræsenteret erfaring med tilsynsvirksomhed i bredere forstand, eksempelvis fra andre tilsynsmyndigheder eller anklagerfaglige, herunder efterforskningsmæssige, kompetencer. Der skal herudover ved tilsynets sammensætning generelt lægges vægt på, at der sikres en bred sammensætning (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.3.).

Der bør i tilsynet være mindst ét medlem med indsigt i og erfaring med efterretningsvirksomhed. Et sådant medlem af tilsynet vil kunne rekrutteres blandt eksempelvis tidligere ledende medarbejdere i efterretningstjenesterne eller personer, som tidligere gennem ansættelse i centraladministrationen måtte have varetaget særlige opgaver i forbindelse med efterretningsmæssige sager (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.3.).

Det fremgår af bemærkninger i den gældende PET-lov, at der, bortset fra formanden, ikke stilles særlige krav om en bestemt baggrund for de fire øvrige medlemmer af tilsynet. Rekrutteringen er dermed ikke begrænset til personer i bestemte stillinger eller med en bestemt erhvervs- eller uddannelsesmæssig baggrund. Det fremgår, at det ved udpegningen alene bør være afgørende, at de pågældende personer i kraft af deres individuelle egenskaber nyder almindelig anerkendelse og besidder en høj grad af personlig integritet.⁹

De gældende regler beror også i dette tilfælde på Wendler Pedersens-udvalgets overvejelser om at sikre de enkelte tilsynsmedlemmers uafhængighed.

Det fremgår af Wendler Pedersens-udvalgets betænkning:

”I tilknytning til spørgsmålet om udpegning af tilsynets formand og øvrige medlemmer er det også vigtigt, at de pågældende fremtræder som uvildige og uafhængige i forhold til PET. Der må således ikke foreligge omstændigheder, der er egnede til at rejse tvivl om den fuldstændige upartiskhed hos de pågældende personer. Det indebærer bl.a., at der som formand eller medlem i øvrigt af tilsynet ikke kan udpeges personer, som tidligere i deres karriere har beskæftiget sig med efterretningsvirksomhed. Således vil det f.eks. ikke være muligt som formand at udpege en landsdommer, som tidligere gennem ansættelse i politiet eller Justitsministeriet måtte have varetaget særlige opgaver i forbindelse med efterretningsmæssige sager.”¹⁰

Institut for Menneskerettigheder anerkender, at der blandt de politiske aftalepartier er et sagligt ønske om at sikre, at tilsynet sammensættes med de nødvendige kompetencer til at føre kontrol med PET's operative virksomhed (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.4.2.).

Instituttet deler imidlertid Wendler Pedersens-udvalgets opfattelse, at det vil kunne rejse tvivl om et tilsynsmedlems fuldstændige upartiskhed og uafhængighed, hvis den pågældende tidligere har gjort karriere ved eksempelvis en af efterretningstjenesternes eller i centraladministrationen.

---

⁹ Lovforslag nr. L 161 om Politiets Efterretningstjeneste (PET), fremsat den 27. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 16.

¹⁰ Betænkning nr. 1529 om PET og FE, København, 2012, side 571.

På den baggrund er instituttet bekymret for, at forslaget om, at der stilles særlige krav om, at tilsynsmedlemmer skal have særlige erfaring med udenrigs-, sikkerheds- og efterretningsmæssige forhold vil medføre en forringelse af tilsynets upartiskhed og uafhængighed.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet fjerner forslaget om, at der skal være repræsenteret personer med erfaring med udenrigs-, sikkerheds- og efterretningsmæssige forhold blandet tilsynets medlemmer.

3.3. TET'S OFFENTLIGGØRELSE AF OPLYSNINGER VEDRØRENDE TILSYNETS VIRKSOMHED

Det foreslås, at der indsættes et nyt stk. 2 i PET-lovens § 22, hvoraf det fremgår, at hvis tilsynet ud over ved den årlige redegørelse, jf. stk. 1, rent undtagelsesvist finder behov for at offentliggøre oplysninger om tilsynets virksomhed, orienterer tilsynet justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne herom i rimelig tid inden offentliggørelsen.

Det fremgår dog, at den foreslåede ordning alene vedrører TET's offentliggørelse af oplysninger, når denne relaterer sig til den konkrete tilsynsvirksomhed, dvs. tilsynets konkrete kontroller og undersøgelser mv. Den foreslåede ordning er således ikke til hinder for, at tilsynet kommunikerer med offentligheden f.eks. i forbindelse med oplysning om tilsynets overordnede virksomhed (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.6.3.).

Ønsker TET således at offentliggøre oplysninger, der relaterer sig til tilsynets konkrete kontroller og undersøgelser, skal tilsynet i rimelig tid orientere Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, så det har mulighed for at indkalde til og drøfte spørgsmålet på et møde inden offentliggørelsen. Det forudsættes, at både udvalget og justitsministeren og som udgangspunkt tillige chefen for PET skal deltage i et sådant møde (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.6.3.).

Der er således tale om, at TET bliver forpligtet af en forholdsvis tung proces forud for en offentlig udtalelse, der handler om tilsynets konkrete kontroller.

På baggrund af lovudkastets almindelige bemærkninger afsnit 3.1.6.2. forstår instituttet baggrunden for forslaget sådan, at det har til formål at sikre, at der ikke offentliggøres klassificerede informationer eller oplysninger, hvis offentliggørelse vil kunne skade statens sikkerhed,

forholdet til udenlandske samarbejdspartnere, efterretningstjenesternes kilder mv. Bemærkningerne synes at forudsætte, at der ikke blot er tale om en forudgående orientering, men at drøftelserne potentielt kan betyde, at TET afskæres fra at offentliggøre oplysninger, de ellers havde vurderet kunne meddeles til offentligheden.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 10 beskytter ytringsfriheden og retten til at give og modtage informationer (informationsfriheden) for enhver. Det følger af Menneskerettighedskonventionens artikel 10, stk. 2, at der kun må gøres indgreb i ytrings- og informationsfriheden, hvis der er lovhjemmel, indgrebet følger et legitimt formål og i øvrigt er nødvendigt og proportionalitet.

En forpligtelse for TET til forudgående orientering af myndighederne og udvalget udgør et indgreb i retten til ytrings- og informationsfrihed, da den kan vanskeliggøre eller endda forhindre, at TET offentliggør visse ytringer.

Instituttet anerkender, at hensynet til statens sikkerhed, forholdet til udenlandske samarbejdspartnere, efterretningstjenesternes kilder mv. er legitime hensyn, der kan begrunde begrænsninger i TET's udtalelser til offentligheden.

Der er derimod tvivlsomt, om det er nødvendigt og proportionalt at forpligte TET til at orientere Justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne gennem den ovenfor beskrevne procedure.

Instituttet bemærker, at alle tilsynets medlemmer er sikkerhedsgodkendt og er underlagt skærpet tavshedspligt. Der er dermed foranstaltninger på plads til at undgå risiko for skadevirkninger ved TET's offentliggørelse af oplysninger.

Instituttet anser reglen for betænkelig, da den risikerer at begrænse ytringer, der er af væsentligt samfundsmæssig betydning.

Reglen vil i større eller mindre grad indebære en indblanding fra regeringens side i tilsynets arbejde, hvilket lægger pres på TET's muligheder for at agere fuldstændig uafhængigt.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet fjerner forslaget om, at tilsynet forpligtes til at orientere justitsministeren og Udvalget vedrørende

Efterretningstjenesterne om offentliggørelse af oplysninger, der relaterer sig til den konkrete tilsynsvirksomhed.

3.4. OPSUMMERENDE BEMÆRKNINGER

Et fuldstændig uafhængigt og upartisk tilsyn er en grundlæggende forudsætning for, at der kan føres et effektivt og tillidsfuldt tilsyn med PET. Dette er ligeledes afspejlet Menneskerettighedsdomstolens praksis som beskrevet i afsnit 2 om menneskeretten.

Som beskrevet ovenfor, er det instituttets vurdering at ovenstående ændringer til ændringer i PET-loven fjerner væsentlige retsgarantier, der sikrer TET's uafhængighed over for regeringen og efterretningstjenesterne.

Endvidere vurderer instituttet, at disse ændringer samlet set indebærer en risiko for, at der kan stilles spørgsmålstegn ved TET's fuldstændige upartiskhed og uafhængighed. Hvis der rykkes ved dette, risikerer de øvrige fremskridt, der er egnet til at styrke tilsynet med PET, at være uden egentlig betydning.

En kontrol med PET, som ikke varetages af et upartisk og uafhængigt tilsyn, imødekommer ikke menneskerettens krav om passende og effektive retssikkerhedsgarantier til beskyttelse af borgernes ret til privatliv. På den baggrund er instituttet bekymret for, at de foreslåede ændringer risikerer at udgøre en krænkelse af Menneskerettighedskonventionens artikel 8.

4. UNDTAGELSE AF OPLYSNINGER FOR TILSYNET

Det foreslås, at der indsættes et nyt stk. 8 i PET-lovens § 20, hvoraf det fremgår, at PET kan undlade at give bestemte oplysninger eller materiale til tilsynet, hvis der foreligger den helt særlige situation, at oplysningerne eller materialet ikke kan gives uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbred eller frihed. PET orienterer uden unødigt ophold justitsministeren, hvis tjenesten undlader at give bestemte oplysninger eller materiale til tilsynet. Justitsministeren orienterer herefter Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne om baggrunden herfor.

Det fremgår endvidere af lovudkastets bemærkninger, at den undtagelsesvis adgang for PET udelukkende er tiltænkt anvendt i situationer, hvor tjenesten ikke uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbred eller frihed, kan give tilsynet adgang

til bestemte oplysninger eller materiale. Kriteriet »ikke uden betydelig skadevirkning« vil være opfyldt, hvis der består en risiko for, at en sådan skadevirkning indtræffer, såfremt der gives adgang til oplysningerne eller materialet (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.3.3.).

PET's mulighed for i sådanne tilfælde umiddelbart ikke at give tilsynet adgang til oplysninger eller materiale er ikke afgrænset til en bestemt tidsmæssig periode. Det afgørende for, hvornår PET skal give tilsynet adgang, vil være, hvornår der ikke længere kan antages at foreligge en risiko for betydelig skadevirkning for statens sikkerhed mv. ved at give tilsynet adgang hertil i kontrolmæssigt regi. PET vil uden unødigt ophold skulle give tilsynet adgang til de omhandlede oplysninger eller materiale, så snart de nævnte beskyttelseshensyn ikke længere gør sig gældende (lovudkastets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.3.3.).

Instituttet bemærker imidlertid, at TET allerede i dag videst muligt omfang skal tage hensyn til efterretningstjenestens samarbejdspartnere, kilder mv. Det fremgår af PET-lovens bemærkninger, at tilsynet tilrettelægger sit arbejde således, at tilsynet alene skaffer sig kendskab til oplysninger, der er af betydning for kontrollens gennemførelse. Tilsynet skal ligesom andre, der beskæftiger sig med efterretningssager, så vidt muligt efterleve princippet om »need to know«, der har til formål at modvirke en utilsigtet spredning af sensitive oplysninger.¹¹

Af hensyn til at sikre et effektivt tilsyn med PET anser Institut for Menneskerettigheder det for principielt betænkeligt at indføre en hjemmel, til at PET i særlige situationer kan undlade at give oplysninger til TET. Det kan udgøre en væsentlig barriere for at udøve et effektivt tilsyn, at man ikke kan være sikker på, at tilsynet har haft adgang til alle relevante oplysninger.

Instituttet anerkender, at betænkeligheden bliver mindre af, at PET vil skulle give tilsynet adgang til de omhandlede oplysninger, så snart de nævnte beskyttelseshensyn ikke længere gør sig gældende.

Det ændrer imidlertid ikke på det problematiske i at tilbageholde oplysninger for tilsynets medlemmer. Det gælder ikke mindst i lyset af den førnævnte skærpede tavshedspligt og kravet om sikkerhedsgodkendelse, der allerede udgør relevante og proportionale foranstaltninger. Som anført ovenfor arbejder tilsynet derudover

---

¹¹ Lovforslag nr. L 161 om Politiets Efterretningstjeneste (PET), fremsat den 27. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 20.

allerede i dag ud fra en tilgang om at modvirke utilsigtet spredning af klassificerede oplysninger.

Efter instituttet opfattelse rammer forslaget ikke den rette balance mellem på den ene side at forhindre utilsigtet spredning af klassificerede oplysninger og på den anden side hensynet til et effektivt tilsyn. Instituttet anser på den baggrund forslaget for problematisk.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Justitsministeriet fjerner forslaget om at indføre en snæver adgang for PET til helt undtagelsesvist at undlade at give Tilsynet med Efterretningstjenesterne adgang til bestemte oplysninger eller materiale, hvis oplysningerne eller materialet ikke kan gives uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbrede eller frihed.

Med venlig hilsen

Pernille Boye Koch

FUNGERENDE NATIONAL CHEF

22. marts 2024

Kira Vrist Rønn, lektor
Melanie Sofia Hartvigsen, PhD studerende
Center for War Studies, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet

Høringsvar til Udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne)

Kommentarerne er alene udtryk for egne faglige vurderinger.

Kontekst for styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne

Tilsyn med efterretningstjenester anerkendes bredt som et afgørende element i at sikre legitimiteten af efterretningstjenesterne og er blevet et symbol på god og demokratisk regeringsførelse. Siden den 11. september 2001 har efterretningstjenesterne i mange vestlige lande, herunder Danmark, fået tildelt nye beføjelser og øgede ressourcer. Dette forstærker selvsagt behovet for sideløbende indsigt og kontrol af selvsamme tjenester. Det danske tilsynssystem har gennem årene undergået flere reformer, men på et generelt plan har tilsynsreformerne vist sig både fragmenterede og begrænsede i omfang.¹ De to primære kontrolorganer, Tilsynet med Efterretningstjenesterne og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, er begge udfordret af signifikante begrænsninger set i lyset af deres afgørende rolle i bevarelsen af efterretningstjenesternes demokratiske legitimitet. Tilsynet med Efterretningstjenesterne var på mange måder en klar forbedring i sammenligning med dets forgænger, Wamberg-udvalget. Dog har tilsynet stadig lidt under flere indbyggede svagheder i forhold til begrænset kompetenceområde, begrænsede virkemidler og sporadisk sekretariats- og ekspertbistand.² Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne har i sin grundessens været underlagt den udøvende myndighed og begrænses af manglen på de samme redskaber, som andre folketingsudvalg har til rådighed. Det har, på grund af manglende gennemsigtig i udvalgets arbejde, været svært at fastslå, hvilket bidrag det yder.³ På denne baggrund ser vi det som yderst positivt, at man fra politisk side søger at styrke det eksisterende tilsynssystem med de danske efterretningstjenester.

Overordnede kommentarer til udkastet

Det fremsatte lovforslag styrker på et generelt plan det samlede tilsyn med efterretningstjenesterne på flere områder. Hvad vedrører Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, anser vi det som positivt, at lovforslaget fremhæver vigtigheden i oprettelsen af dialog mellem Tilsynet med Efterretningstjenesterne og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne ved at institutionalisere tilsynets mundtlig forelæggelse af de årlige redegørelser for udvalget. Dette vil principielt øge tilsynets uafhængighed af regeringen og den parlamentariske indsigt i eventuelle problematikker i de efterretningsmæssige forhold.⁴ Vi ser det også som positivt, at udvalget har mulighed for at anmode tilsynet om undersøgelse af konkrete sager, sagsforløb, problemstillinger mv., da det vil styrke udvalgets mandat og derved den uafhængige parlamentariske

¹ Andersen, S. J., Hansen, M. E., & Davies, P. H. J. (2022). Oversight and governance of the Danish intelligence community. *Intelligence and National Security*, 37(2), 241–261.

² Koch, P. B. (2016). Demokratisk kontrol med efterretningstjenesterne. I K. V. Rønn (Ed.), (1st ed., pp. 113–136). Samfundslitteratur.

³ Andersen, S. J., Hansen, M. E., & Davies, P. H. J. (2022). Oversight and governance of the Danish intelligence community. *Intelligence and National Security*, 37(2), 241–261.

⁴ Born, H., & Leigh, I. (2005). *Making Intelligence Accountable: Legal Standards and Best Practice for Oversight of Intelligence Agencies*. Geneva Centre for Democratic Control of Armed Forces, the Norwegian Parliamentary Intelligence Oversight Committee, and the Human Rights Centre of the University of Durham.

<https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/making-intelligence.pdf>

22. marts 2024

kontrol med efterretningstjenesterne. Ydermere, må det også anses som positivt at der i lovforslaget lægges op til en bredere repræsentation af politiske partier.

Vedrørende Tilsynet med Efterretningstjenesterne er det ligeledes flere positive elementer, som vi anser for værende styrkende for tilsynets mulighed for at føre kontrol med de danske efterretningstjenester. Herunder fremhæver vi det udvidede kompetenceområde (legalitets kontrol med PET's operative opgaver) og mandat til at anmode om mundtlig redegørelse fra relevante ledere i tjenesten. Disse tiltag vil alt andet lige øge tilsynets kontrolmuligheder og derved den demokratiske legitimitet, som den er manifesteret i tilsynsorganerne.

Dog observerer vi også flere punkter i lovforslaget, som vi anser for problematiske, da disse vil underminere tilsynets og udvalgets uafhængighed, øge den politiske kontrol, samt øge risikoen for politisering af tilsynssystemet.

Kritikpunkt: forpersonen for Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne

Det fremgår af lovforslaget, at forpersonens stemme, i det omfang udvalget finder anledning til at stemme, er udslagsgivende i tilfælde, hvor stemmerne står lige. Denne praksis giver alt andet lige formanden for udvalget et styrket mandat, og kalder på refleksion over, hvilket parti forpersonen er repræsentant for. Med afsæt i den internationale litteratur om parlamentariske tilsynsorganer, er det vores vurdering, at udvalgets uafhængighed og demokratiske legitimitet vil styrkes, hvis formandskabet er besat af et medlem af et oppositionsparti eller at forpersonsposten roterer mellem oppositionen og regeringspartiet/partierne.⁵

Set i lyset af forslagets styrkelse af forpersonens position i tilfælde af et lige antal medlemmer i udvalget, må det anses som afgørende at formandskabet ikke altid besættes af en repræsentant fra et regeringsparti. Der bør derfor fremgå af *loven om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester*, at forpersonsposten som udgangspunkt bør bestrides af et oppositionsmedlem.

Kritikpunkt: tilstedeværelse af justitsminister og forsvarsminister ved møder mellem udvalget og tilsynet

Det forudsættes i lovforslaget, at justitsministeren og forsvarsministeren får mulighed for at deltage i møder i Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, hvor tilsynet deltager. Der må her antages, at det er op til henholdsvis justitsministeren og forsvarsministeren om vedkommende ønsker at deltage i disse møder, og at hverken udvalget eller tilsynet har beslutningskompetence i forhold til, hvorvidt de to ministre bør deltage eller ej; selv i situationer, hvor enten tilsynet eller udvalget vurderer, at det er nødvendigt at drøfte en specifik sag af relevans for tilsynets virksomhed uden justitsministeren eller forsvarsministerens tilstedeværelse. Med afsæt i den gængse litteratur om parlamentarisk tilsyn med efterretningstjenesterne, er det vores vurdering, at dette kan kompromittere både tilsynets og udvalgets uafhængighed af regeringen.

Det er en forudsætning for parlamentariske tilsyn med efterretningstjenester, at de kan fungere helt uafhængigt af regeringen for at opretholde demokratisk legitimitet og tillid.⁶ Dette betyder i praksis, at hvis regeringsministre har den endelige beslutningskompetence i forhold til, om de skal deltage i udvalgets møder, vil der kunne sås tvivl om udvalgets uafhængighed. Det er afgørende, at udvalget kan opretholde sin

⁵ Born & Leigh (2005); Defty, A. (2020). From committees of parliamentarians to parliamentary committees: Comparing intelligence oversight reform in Australia, Canada, New Zealand and the UK. *Intelligence and National Security*, 35(3), 367–384; Gill, P. (2007). Evaluating intelligence oversight committees: The UK Intelligence and Security Committee and the 'war on terror'. *Intelligence and National Security*, 22(1), 14–37.

⁶ Born & Leigh (2005); Defty (2020); Hillebrand, C. (2019). Placebo scrutiny? Far-right extremism and intelligence accountability in Germany. *Intelligence and National Security*, 34(1), 38–61.

22. marts 2024

uafhængighed specielt set i lyset af, at udvalget i forvejen er underlagt en omfattende tavshedspligt og er afgrænset fra at rapportere og/eller kommunikere med Folketinget og den brede offentlighed.

Kritikpunkt: tilsynsmedlemmernes udpegning og kompetencer

Vi anser det som en tilbagegang for tilsynets politiske uafhængighed fra regeringen, at lovforslaget lægger op til, at alle udpegninger af tilsynsmedlemmer foretages af justitsministeren og forsvarsministeren uden forudgående indflydelse fra eksterne parter, som i dag er tilfældet ved forpersonens indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret.

Den nuværende ordning, udpegningen af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren og drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, er i forvejen tvivlsom set fra et demokratisk legitimitetssynspunkt. Det er bredt anerkendt i den internationale litteratur om tilsyn med efterretningstjenester, at tilsynsmedlemmer som udgangspunkt bør udpeges og "ejes" af Folketinget for at sikre politisk uafhængighed fra regeringen.⁷ Dog må den nuværende ordning anses som et skridt i den rigtige retning, da indstilling af forpersonen sker uden for regeringsregi.

Ved at afskrive ordningen om indstilling af forpersonen fra præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, lægger lovforslaget op til mindre politisk uafhængighed og større sandsynlighed for politisering af tilsynet, samt en risiko for, at der kan sættes spørgsmålstejn ved tilsynets troværdighed.⁸ En mere demokratisk model, som tager udgangspunkt i den omfattende forskning på feltet, samt tager sit demokratiske ansvar seriøst, bør placere udpegningen af tilsynsmedlemmer og beslutningskompetence hos Folketinget eller alternativt hos den mere snævre kreds i Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.

Yderligere finder vi det problematisk, at der nu stilles krav til tilsynets sammensætning i form af medlemmernes kompetencer og erfaringer med udenrigs-, sikkerheds-, og efterretningsmæssige forhold. Tilsynsorganers kompetencer og viden er selvfølgelig afgørende for, at der kan føres et tilstrækkeligt og fyldestgørende tilsyn.⁹ Deraf kommer vigtigheden af et omfangsrigt og professionelt sekretariat.¹⁰ Dog er der mindst to problematikker for tilsynets uafhængighed ved at stille specifikke krav til tilsynsmedlemmernes kompetencer og erfaringer med udenrigs-, sikkerheds-, og efterretningsmæssige forhold. Den første problematik består i, at forslaget muliggør udpegning af personer, som har arbejdet inde i systemet og derved vil de pågældende medlemmer være tættere på det system, som de skal kontrollere.¹¹

Den anden problematik er, at et yderst vidende tilsynssystem kan føre til tilbageholdenhed med at stille afgørende spørgsmål på grund af kulturelt forankrede forståelser af efterretningspraksis, og dermed miste det uafhængige og kritiske perspektiv.¹² Dette fænomen er alment kendt i litteraturen og beskrives som

⁷ Born & Leigh (2005); Gill, P. (2020). Of intelligence oversight and the challenge of surveillance corporatism. *Intelligence and National Security*, 35(7), 970–989.

⁸ Defty (2020).

⁹ Defty, A. (2022). 'Familiar but not intimate': Executive oversight of the UK intelligence and security agencies. *Intelligence and National Security*, 37(1), 57–72; Manjikian, M. (2016). Two types of intelligence community accountability: Turf wars and identity narratives. *Intelligence and National Security*, 31(5), 686–698; Aldrich, R. J. (2009). Global Intelligence Co-operation versus Accountability: New Facets to an Old Problem. *Intelligence and National Security*, 24(1), 26–56.

¹⁰ Defty (2022).

¹¹ Se f.eks. national chef for Institut for Menneskerettigheder, Pernille Boye Kochs udtalelser til DR, d. 28. februar 2024 <https://www.dr.dk/nyheder/politik/frygter-ny-aftale-hemmeligt-tilsyn-bliver-mindre-uaefhaengigt>.

¹² Hartvigsen, M. S. (2023). Towards Intelligence Accountability as a virtue. *Intelligence and National Security*, 1–21.

22. marts 2024

regulatorisk indfangning.¹³ Regulatorisk indfangning øger sandsynligheden for at tilsynsmedlemmer bliver en del af magtstrukturen fremfor eksterne kritikere.¹⁴ Dette vil udfordre tilsynets troværdighed og demokratiske legitimitet som den danske befolknings garant for, at tjenesterne overholder de fastsatte love og regler.

Kritikpunkt: bestemte oplysninger eller materiale kan undlades at deles med tilsynet

Det fremgår af forslaget at Politiets Efterretningstjeneste kan *undlade at give bestemte oplysninger eller materiale til tilsynet, hvis der foreligger den helt særlige situation, at oplysningerne eller materialet ikke kan gives uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbred eller frihed*. Denne begrænsning af tilsynets adgang til information og materiale relevant for dets virksomhed kan kun anses som en indskrænkning af tilsynets uafhængighed og mulighed for at føre et tilfredsstillende tilsyn, da tilsynet i så fald ikke selv afgør, hvilke oplysninger og materiale, det vil have adgang til for at føre den nødvendige kontrol. Vi anser dette som en alvorlig svækkelse af Tilsynet med Efterretningstjenesterne på baggrund af, at ubegrænset adgang til relevant information, materiale og personel er afgørende for, at tilsynet kan foretage en pålidelig og fyldestgørende vurdering af tjenesternes virksomhed.¹⁵

Det danske tilsyn er i forvejen, lige som mange andre tilsynsorganer i de europæiske lande,¹⁶ udfordret af kapacitetsbegrænsninger i forhold til volumen af materiale og information som falder under dets tilsynskompetencer. Ved at muliggøre undladelse af deling af bestemte oplysninger eller materiale og derved de facto indskrænke tilsynets mandat yderligere, vil man alt andet lige forringe tilsynets uafhængighed og placere det i en position, hvor der kan sættes spørgsmålstejn ved dets kompetencer og professionalisme, som en tilsynsførende der er i stand til at udføre dets tilsynsrolle underlagt tavshedspligten. Det er uklart hvilken logik denne indskrænkning af tilsynets mandat tilskrives, men i tilfælde af at den udspringer af en frygt for læk, da kan vi med fordel tage ved lære af forskningen på området, som konkluderer, at læk fra tilsynsorganer er enormt sjældne.¹⁷ Der er ingen grund til at tro, at det skulle forholde sig anderledes i en dansk kontekst.

¹³ Caparini, M. (2007). Controlling and Overseeing Intelligence Services in Democratic States. In M. Caparini & H. Born (Eds.), *Democratic Control of Intelligence Services: Containing Rouge Elephants* (1st ed., pp. 1–44). Taylor & Francis Group; McCamus, J.D. (1989). Surveillance and Accountability in a Democratic Society. In P. J. Hanks & J. D. McCamus (Eds.), *National Security: Surveillance and Accountability in a Democratic Society*. Cowansville, QC: Les Editions Yvon Blais.

¹⁴ Caparini (2007)

¹⁵ Born & Leigh (2005); Wegge, N., & Wetzling, T. (2020). Contemporary and Future Challenges to Effective Intelligence Oversight. In I. Leigh & N. Wegge (Eds.), *Intelligence Oversight in the Twenty-First Century: Accountability in a Changing World* (pp. 25-40). Routledge.

¹⁶ Wegge & Wetzling (2020); Born & Leigh (2005).

¹⁷ Johnson, L.K. (2005). Governing in the Absence of Angels: On the Practice of Intelligence Accountability in the United States. In H. Born, L.K. Johnson & I. Leigh (Eds.), *Who's Watching the Spies?* (pp. 57-78). Potomac Books, Inc.; Leigh, I. (2005). Accountability of Security and Intelligence in the United Kingdom. In H. Born, L.K. Johnson & I. Leigh (Eds.), *Who's Watching the Spies?* (pp. 79-98). Potomac Books, Inc.; Sejersted, F. (2005). Intelligence and Accountability in a State without Enemies: The Case of Norway. In H. Born, L.K. Johnson & I. Leigh (Eds.), *Who's Watching the Spies?* (pp. 119-144). Potomac Books, Inc.; Farson, S. (2005). Canada's Long Road from Model Law to Effective Oversight of Security and Intelligence. In H. Born, L.K. Johnson & I. Leigh (Eds.), *Who's Watching the Spies?* (pp. 99-118). Potomac Books, Inc.

22. marts 2024

Kritikpunkt: begrænsning af tilsynets uafhængige kommunikation til offentlighed

Slutteligt finder vi det yderst problematisk, at lovforslaget pålægger tilsynet en begrænsning for muligheder for på egen hånd at gå til offentligheden med information, såfremt tilsynet skulle finde det relevant for sin virksomhed. Ifølge forslaget, skal tilsynet orientere justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, såfremt tilsynet undtagelsesvist skulle finde det nødvendigt at kommunikere til offentligheden om dets virksomhed, som ligger udover den årlige redegørelse.

Med afsæt i at tilsynets uafhængighed er fuldstændig afgørende for dets demokratiske legitimitet og for dets rolle som befolkningens garant for, at tjenesterne opererer efter de fastsatte love og regler, er en begrænsning på tilsynets uafhængige kommunikation nødvendigvis også en begrænsning af tilsynets uafhængighed som helhed og i sidste ende vil det være en begrænsning af efterretningstjenesternes legitimitet. Det er uundgåeligt, at der er en grænse for, hvad der kan eller bør offentliggøres til offentligheden. Dog vil en politisk pålagt begrænsning af kommunikationen indskrænke tilsynets troværdighed, da man risikerer at denne begrænsning vil blive udnyttet til at skjule ineffektivitet eller kritisabel praksis. Tilsynet bør derfor selv tage ansvar for beslutninger angående kommunikation til offentligheden.¹⁸

---

¹⁸ Born & Leigh (2005).

From: Hanne Aaskov Paroli <HAPA@kl.dk>
Sent: 13-03-2024 11:53:12 (UTC +01)
To: Justitsministeriet <jm@jm.dk>; Karl Krohn Schaldemose <kasc@jm.dk>
Subject: Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716

Til Justitsministeriet

KL har ingen bemærkninger til Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere m.v. - j. nr. 2023-10716.

Med venlig hilsen
Hanne Aaskov Paroli

Chefsekretær
Jura & EU

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København

D +45 3370 3495
E HAPA@kl.dk

T +45 3370 3370
W kl.dk

Klik på banner for at læse mere og tilmelde dig.

**Justitsministeriet
Slotholmsgade 10
1216 København K**

Sendt via jm@jm.d og kasc@jm.dk

Henvielse til sagsnr. 2023-10716

Sagsnr. 2024 - 5964
Dok. nr. 24063717

Postboks 1015
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 50 02
E-mail: govsec@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne)

Det er positivt, at tilsynet med Efterretningstjenester får styrket deres kontrol med Politiets Efterretningstjeneste. Herunder tiltaget med at det er blevet muligt for tilsynet, at få mundtlige redegørelser fra relevante ledere.

Ligeledes er det positivt, at formålet med ændringsforslaget er at styrke tilliden til de danske efterretningstjenester.

Det er dog med beklagelse, at forslaget ikke tager stilling til det ønske, som blev fremsat i Naalakkersuisuts brev til justitsministeren af 28. oktober 2020. Heri fremsættes et ønske om ved næste revision af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, at Naalakkersuisut bliver inddraget i udpegningen af medlemmer til tilsynet.

Både Lov om politiets efterretningstjeneste er anordnet for Grønland i anordning nr. 1622 af 18. november 2020 og lov om Center for cybersikkerhed er anordnet for Grønland ved anordning nr. 1658 af 20. november 2020. Begge anordninger giver disse efterretningstjenester adgang til at udøve deres virksomhed i Grønland.

Naalakkersuisut anser det for væsentligt at blive medinddraget i, hvilke personer der udpeges til at udføre tilsyn med efterretningstjenesterne;

- da borgere i Grønland og selve Naalakkersuisuts administration kan være omfattet af de to efterretningstjenesters virksomhed, og
- at det ikke er muligt for hverken borgerne eller Naalakkersuisut at anmode om aktindsigt i de to efterretningstjenesters virksomhed i Grønland.

Det er væsentligt for det grønlandske samfund, at Naalakkersuisut står som garant for at der sikres et tilsyn med efterretningstjenesterne, der sikrer, at tjenesterne aktiviteter

foregår i respekt for de regler, der gælder for deres virke i Grønland og til det grønlandske demokrati.

Naalakkersuisut anerkender, at efterretningstjenesternes arbejde som udgangspunkt er nødt til at foregå i fortrolighed og at der kun sjældent kan gives indblik i efterretningstjenesternes aktiviteter.

Naalakkersuisuts ønske om at være medinddraget i udpegningen af medlemmer til Tilsynet med Efterretningstjenesterne er begrundet i de samme hensyn, som angives for regeringen, Folketinget og den almindelige offentlighed. For Grønland er det hensynet til Naalakkersuisut, Inatsisartut og den almindelige offentlighed i Grønland.

Endvidere angives at det er nødvendigt med de rigtige rammer og systemer til overfor regering, Folketing og den almindelige offentlighed at sikre tilliden til, at tjenesternes aktiviteter foregår i respekt for de regler, der gælder for deres virke i et åbent demokrati.

I forslaget angives det, at dette forslag bliver fulgt op med ny lovgivning om efterretningstjenesterne. Især at Politiets Efterretningstjeneste skal gøres i stand til at behandle store mængder data. Da disse ændringer ikke foreligger på nuværende tidspunkt, er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at tage stilling til om de kommende ændringer af disse love skal anordnes for Grønland. Udgangspunktet er dog, at det skal de. Det er også i Grønlands Selvstyres interesse at opnå og medvirke til et højt niveau for sikkerhed omkring Grønlands Selvstyre og den danske stat.

Bilag: Brev til Justitsministeren vedr. nedsættelse af en særlig undersøgelseskommission

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Med venlig hilsen

Erik Frydensberg-Holm (Digitaliseringsstyrelsen)

Toqq/direkte 346407

erfr@nanoq.gl

RETSPOLITISK FORENING**HØRINGSSVAR****Til Justitsministeriet, Task Force Sikkerhed****Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne)**

Modtaget ved høringsbrev den 11. marts 2024 med svarfrist den 8. april 2024

Svar fremsendt pr. mail til jm@jm.dk og kasc@jm.dk**Sagsnr.: 2023-10716**

RPF har i årevis arbejdet for effektiv og uvildig kontrol af efterretningstjenesterne, så den almene offentlighed kan forvisse sig om, hvor vidt basale frihedsrettigheder respekteres og iagttages under tjenesternes virke. Det seneste par års adskillige "sager" dokumenterer, at det ikke er tilfældet: lige fra de officielt ubekræftede forlydender om amerikanske NSA's fortsatte ulovlige tapping af telekabler på dansk territorium til anklagemyndighedens nylige opgivelse af angiveligt oplagte straffesager om alvorlige og grove straffelovsovertrædelser ved overtrædelse af tavshedspligten.

Det fremlagte udkast indeholder ingen løsning på de problemer. Folketingets kontroludvalg foreslås ganske vist udvidet mht. antal medlemmer og givet beføjelse til møder med Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET), men ses ikke udstyret med nogen kompetence til at gå videre med evt. problemer til f.eks. egne partifæller, endsige en bredere offentlighed.

TET foreslås for sit vedkommende radikalt ændret fra et relativt uafhængigt organ med visse selvstændige beføjelser til en instans indpasset i det ministerielle system. Endog kriterierne for egnethed til at indtræde i TET foreslås ændret, så de pågældende personer mere konformt passer ind i systemet.

Forslaget fremstår som en styrkelse af TET, idet tilsynet efter forslaget vil kunne føre tilsyn med PET's operative aktiviteter. Det er imidlertid kun en legalitetskontrol af, om PET har overholdt de gældende regler. Afsluttede historiske sager kan ikke tages op.

Som en ekstra hilsen (straffeaktion?) til det hidtidige tilsyn, hvis samtlige medlemmer nu har udsigt til at blive fjernet, foreslår man en "mundkurv" indført. Efterretningstjenesterne og justitsministeriet får en høj grad af kontrol med kontrollanterne, idet TET kun kan henvende sig til offentligheden med en tekst, der forinden er godkendt af Justitsministeriet og PET/FE, dvs. kommunikationen sker under såvel administrativ som politisk kontrol. Dette harmonerer også dårligt med forslagets i princippet logiske placering af whistle blower ordningen i TET og gør i stedet hele dén ordning lidet tillidsvækkende og betryggende.

RPF kan ikke anbefale lovudkastet vedtaget, som det her foreligger. Det ville blot cementere den uholdbare og demokrati-svækkende lukkethed i systemet, der i disse militære genoprustningstider præget af meget ensidige officielle verdensanskuelser og fjendebilleder må forudses at blive endnu mere fremtrædende.

København, den 31. marts 2024

Bjørn Elmquist

Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Dato: 8. april 2024
Sagsnr.: 2024-173-33
Dok.: 27923

Høringssvar vedrørende udkast til lovforslag om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne)

Ved høring af 11. marts 2024 anmodede Justitsministeriet om Tilsynet med Efterretningstjenesternes (TET) eventuelle bemærkninger til ministeriets udkast til lovforslag om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarrets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere.

TET kan indledningsvis henvise til tilsynets længere svar i forbindelse med udarbejdelsen af evalueringsrapport af 8. juni 2022 samt tilsynets brev til Justitsministeriet af 29. januar 2024 vedrørende aftale om styrkelse af Tilsynet med Efterretningstjenesterne og undersøgelse af visse konkrete sager.

TET ønsker ved nærværende høringssvar at fremkomme med bemærkninger til de praktiske udfordringer, som kan være forbundet med lovforslaget, og som Justitsministeriet kan overveje at inddrage i det forestående arbejde.

TETs bemærkninger til overgangsfasen og udvælgelsen af nye tilsynsmedlemmer

I forbindelse med udpegningen af nye medlemmer til TET skal tilsynet indledningsvis gøre Justitsministeriet opmærksom på, at det erfaringsmæssigt tager lang tid at udpege nye medlemmer, hvorfor ministeriet med fordel kan påbegynde processen allerede nu.

Vidensoverdragelse

Følgende fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslagets punkt 3.1.4.3:

”Når de nye krav til tilsynets sammensætning træder i kraft, vil de medføre, at beskikkelsen af de nuværende medlemmer af tilsynet, ophører, og at der

Borgergade 28, 1.
DK-1300 København K
t 25 50 10 34
www.tet.dk

således i forbindelse med de nye reglers ikrafttræden vil blive beskikket nye medlemmer af tilsynet i overensstemmelse med de ovenfor beskrevne krav til sammensætningen. Dette skyldes, at medlemmerne af tilsynet ifølge de foreslåede regler vil skulle udpeges på baggrund af andre kriterier, end de nuværende medlemmer er udpeget på baggrund af.

...

For at sikre kontinuitet i tilsynets arbejde vil to af de medlemmer, der udpeges til Tilsynet med Efterretningstjenesterne i forbindelse med ikrafttrædelsen af dette lovforslag, blive beskikket for to år med mulighed for genbeskikkelse i fire år.

Det bemærkes i tillæg hertil, at der principielt ikke vil være noget til hinder for, at et eller flere nuværende medlemmer af tilsynet kan genudpeges til tilsynet i forbindelse med nedsættelsen af det nye tilsyn.”

TET skal hertil bemærke, at da tilsynets arbejde vedrører fortrolige og komplekse forhold, som forudsætter indgående indsigt i PETs og Forsvarets Efterretningstjenestes (FE) arbejdsopgaver, virksomhed, organisering, it-infrastruktur samt det retlige grundlag for tjenesterne, har det erfaringsmæssigt vist sig at være en omfattende og længerevarende proces for nye medlemmer at oparbejde indsigt i disse særlige og fortrolige forhold. Justitsministeriet kan overveje, om det vil være hensigtsmæssigt at sikre en vidensoverdragelse fra de siddende medlemmer til de nye medlemmer med henblik på at understøtte det nye tilsyns arbejde i opstartsfasen.

Justitsministeriet skal desuden være opmærksom på, at TETs sekretariat består af højt specialiserede medarbejdere med et unikt kendskab til tjenesterne og til tilsvarende kontrolorganer i udlandet. TET vurderer, at det vil være afgørende for vidensoverdragelsen til et nyt tilsyn at der kan ske fastholdelse af flest mulige medarbejdere.

TET anbefaler, at der ved udpegelsen af nye medlemmer ligeledes lægges vægt på, at tilsynet fremover vil besidde it-kompetencer henset til kompleksiteten af de tjenester, som tilsynet fører kontrol af, samt den lovgivning, som regulerer tjenesternes virksomhed. Erfaringer fra Norge (EOS-udvalget) og Storbritannien (IPCO) viser, at det er hensigtsmæssigt at sikre disse kompetencer blandt tilsynsmedlemmerne.

Tilsynsmedlemmernes tidsforbrug

Følgende fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslagets punkt 3.1.2.2:

”Herudover vil det efter Justitsministeriets opfattelse kunne bidrage til en styrkelse af tilsynet, hvis medlemmerne af tilsynet bringes tættere på det kontrolarbejde, som udføres, ved at medlemmerne i højere grad f.eks. deltager

i inspektionsbesøg og kontroller ved PET. Dette vil minde om den arbejdsform, som det norske tilsyn med efterretningstjenesterne (det såkaldte EOS-udvalg) anvender, hvor flere tilsynsmedlemmer deltager i inspektionsbesøg hos tjenesterne.

...

Der vil således ikke gælde et krav om, at tilsynsmedlemmer altid skal deltage ved inspektionsbesøg mv., men det forudsættes, at et eller flere medlemmer som udgangspunkt deltager, hvis der er tale om kontroller af mere væsentlig betydning for tilsynet med PET. Endvidere forudsættes det, at tilsynsmedlemmerne løbende bliver opdateret om PET's prioriteter og større operationer af tjenesten."

Endvidere fremgår følgende af de almindelige bemærkninger til lovforslagets punkt 3.2.1.2:

"Det følger af den politiske aftale om styrkelse af tilsynet med efterretnings-tjenesterne, at aftalepartierne er enige om, at det er vigtigt, at der er et tættere samspil mellem Tilsynet med Efterretningstjenesterne og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne. På den baggrund er aftalepartierne enige om, at tilsynet foruden at oversende de årlige redegørelser, som tilsynet afgiver om sin virksomhed vedrørende PET og FE til justitsministeren og forsvarsministeren samt udvalget, også skal forelægge redegørelserne mundtligt for Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne. Dette vil bl.a. give udvalget mulighed for at stille tilsynet uddybende spørgsmål til de elementer, der indgår i redegørelserne.

Herudover er aftalepartierne enige om, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne i særlige tilfælde skal kunne deltage i konkrete møder i Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, hvis udvalget anmoder herom, og tilsynets mødedeltagelse knytter sig til forhold, der falder inden for tilsynets kompetenceområde. Selv om tilsynets deltagelse sker efter anmodning, lægges der op til, at tilsynet som udgangspunkt deltager i et møde hos udvalget med ca. halvårige intervaller."

TET skal i denne forbindelse bemærke, at ovenstående arbejdsform stiller nye krav til tilsynsmedlemmernes tidsforbrug.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at TET fortsat skal bestå af personer i tunge og ressourcekrævende stillinger, herunder med indsigt i og erfaring med udenrigs-, sikkerheds- og efterretningsmæssige forhold. Det er TETs erfaring, at medlemmerne efter den nuværende ordning har begrænset tid til rådighed til praktisk kontrolarbejde, idet samtlige medlemmer besidder tidskrævende stillinger ved siden af deres tilsynsarbejde.

Det norske EOS-udvalget har håndteret denne udfordring ved at betragte formandens og medlemmernes beskikkelse som deltidsstillinger. Følgende fremgår således af EOS-udvalgets årsrapport af 2023:

”Vervet som udvalgsleder tilsvarede omkring 30 procent stilling og medlemsvervet omkring 20 procent stilling.”

TET anbefaler på den baggrund, at Justitsministeriet overvejer, om det forventede tidsforbrug for nye medlemmer af tilsynet, på samme måde som medlemmerne EOS-udvalgets tidsforbrug, svarer til henholdsvis 20 procent og 30 procent af en fuldtidsstilling.

TETs bemærkninger til omorganiseringen af tilsynets fysiske rammer

Følgende fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslagets punkt 3.1.5.3:

”De nærmere rammer for sekretariatsenheden vil skulle afklares i samarbejde mellem Tilsynet med Efterretningstjenesterne og Datatilsynet. Det knytter sig bl.a. til, hvordan sekretariatsenheden bedst kan organiseres, herunder adskilles fra de øvrige dele af Datatilsynet, hvordan lokalerne rent praktisk bør indrettes for at bevare fortroligheden om de klassificerede informationer mv., som tilsynet har adgang til, samt hvilken it-understøttelse der er nødvendig til opgaven.”

Endvidere fremgår følgende af de almindelige bemærkninger til lovforslagets 3.1.7.3:

”Tilsynet med Efterretningstjenesterne vil skulle udpege medarbejdere, der er ansvarlige for at administrere den eksterne whistleblowerordning. Der stilles ikke krav om, at de pågældende medarbejdere ikke varetager andre opgaver eller funktioner i Tilsynet med Efterretningstjenesterne. Ordningen vil skulle udformes på en måde, der sikrer, at indberetninger holdes adskilt fra Tilsynet med Efterretningstjenesternes øvrige opgaver og funktioner og således at uvedkommende, herunder uautoriserede medarbejdere, ikke får adgang til oplysninger om indberetningerne, det vil sige både oplysninger om selve den indberettede overtrædelse, identiteten på whistlebloweren, den berørte person og enhver tredjepart, som er nævnt i indberetningen.

Det forudsættes, at det af hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende for PET's virksomhed, vil være en yderst snæver kreds, som vil skulle behandle indberetningerne ud fra et »need to know«-princip.”

TET skal hertil bemærke, at tilsynets arbejde med efterretningsoplysninger stiller store krav til tilsynets tekniske og fysiske rammer. PET og FE skal kunne godkende TETs

fysiske placering og lokaler, ligesom de fysiske rammer skal muliggøre adskilles af oplysninger vedrørende tilsynets almindelige kontrolarbejde og arbejdet efter den eksterne whistleblowerordning.

En sikkerhedsmæssig fuldt forsvarlig implementering af whistleblowerordningen stiller yderligere og mere vidtgående krav til sikringen og opdelingen af TETs lokaler end hidtil. Ordningen forudsætter, at det skal være muligt at sikre anonymitet for den person, som eventuelt måtte rette henvendelse til TET, samt at det vil være muligt for sekretariatet at organisere sig på en sådan måde, at der kan ske intern kompartmentalisering.

Det er på baggrund af ovenstående TETs vurdering, at en fuldt implementeret omorganisering af de fysiske rammer for tilsynets arbejde vil tage mellem 12 til 18 måneder under forudsætning af, at Datatilsynet og TET kan finde egnede lokaler og indkøbe det fornødne udstyr. Estimatet er baseret på EOS-udvalgets erfaringer med flytning af lokaler fra det centrale Oslo til Bryn.

TETs bemærkninger til økonomi

Følgende fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslagets punkt 4:

”Den nye organisering af sekretariatsbetjeningen af Tilsynet med Efterretningstjenesterne forventes at indebære en administrativ og logistisk understøttelse af tilsynet, som vurderes i en vis udstrækning at kunne frigive ressourcer til tilsynets udførelse af sine kontroller. Endvidere vil der inden for Justitsministeriets eksisterende økonomiske ramme blive afsat et mindre merbeløb til Tilsynet med Efterretningstjenesterne. Øgede ressourcer i tilsynet til den egentlige tilsynsvirksomhed må forventes at medføre et øget ressourcetræk hos PET, som i den udstrækning, der er tale om en begrænset stigning i kontrolaktiviteterne, forudsættes at blive håndteret inden for PET’s eksisterende ressourcemæssige rammer.”

TET anser det for positivt, at Justitsministeriet vil afsætte et merbeløb i forbindelse med den nye organisering af sekretariatsbetjeningen. TET kan i den forbindelse henlede Justitsministeriets opmærksom på, at EOS-udvalget modtog en merbevilling på 29 mio. norske kroner i forbindelse med udvalgets flytning af lokaler fra det centrale Oslo til Bryn henset til kravene til etablering af betryggende sikkerhedsmæssige foranstaltninger (se EOS-udvalgets årsrapport for 2020, s. 4).

TET skal endvidere bemærke, at tilsynets overhead pr. medarbejder er væsentligt større end hos andre statslige organer, da tilsynets arbejde forudsætter sikrede lokaler, sikret IT-udstyr, særlige rekrutteringsprocesser, håndtering af sikkerhed- og awareness, internationalt samarbejde og løbende uddannelse/kurser mv.

TETs ansættelse af nye medarbejdere er en tidskrævende proces, som forudsætter sikkerhedsgodkendelse af de pågældende. Endvidere er det nødvendigt med en længere

oplæringsperiode efter ansættelse, da TETs arbejde forudsætter kendskab til tjenesterens særlige arbejde og en intern uddannelse i korrekt sikkerhedsmæssig adfærd.

Det er på baggrund af ovenstående TETs vurdering, at en omorganisering af tilsynets fysiske rammer samt ansættelse af nye medarbejdere vil medføre betydelige enkeltstående meromkostninger for tilsynet samt en øget driftsbevilling.

Følgende anbefaling vedrørende de almindelige økonomiske rammer for kontrolorganer, der føre tilsyn med af efterretningstjenester, fremgår af European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) rapport fra 2017 vedrørende Surveillance by intelligence services: Fundamental rights safeguards and remedies in the EU, s. 12:

“EU Member States should establish a robust oversight framework adequate to the powers and capacities that intelligence services have. The independence of oversight bodies should be enshrined in law and applied in practice. EU Member States should **grant oversight bodies adequate financial and human resources** (TETs fremhævning), including diverse and technically-qualified professionals. Member States should also grant oversight bodies the power to initiate their own investigations as well as permanent, complete and direct access to necessary information and documents for fulfilling their mandate. Member States should ensure that the oversight bodies' decisions are binding.”

Det er ikke muligt at udlede nogle præcise anbefalinger til den almindelige økonomiske ramme for TET, men Justitsministeriet kan overveje at se på de økonomiske rammer for kontrolorganerne i Norge, Schweiz og Holland, da det er lande, som Danmark i andre sammenhænge sammenligner sig med. Nedenstående tabel viser antal af medarbejdere i sekretariaterne samt den årlige budgetramme.

Tilsyn	Antal medarbejdere	Budget (mio. Dkr.)
TET	8	10,4 (2024)
EOS-utvalget (Norge)	~26	~41 (2023)
CTIVD (Holland)	~20	~30 (2023)
OA-IA (Schweiz)	10	~18 (2022)

Med venlig hilsen
Tilsynet med Efterretningstjenesterne

Pernille Christensen

Henrik Udsen

Jesper Fisker

Rebecca Adler-Nissen

Michael Kistrup

Vestre Landsret Præsidenten

Justitsministeriet
Task Force Sikkerhed
Slotsholmsgade 10
1216 København K

10. april 2024

Sendt pr. mail til jm@jm.dk og kasc@jm.dk

J.nr.: 24/07055-2

Sagsbehandler: Lars B Olesen

Justitsministeriet har ved brev af 11. marts 2024 (sagsnr. 2023-10716) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).

Lovudkastet indebærer bl.a. en ændring af sammensætningen af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, så det ikke længere er et krav, at formanden for tilsynet er landsdommer. Endvidere skal udpegning af alle tilsynets medlemmer, herunder formanden, fremover ske efter drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne (lovudkastets § 1, nr. 1). Af pkt. 3.1.4.3 i de almindelige bemærkninger fremgår, at den foreslåede ændring af tilsynets sammensætning ikke er til hinder for, at formanden også fremover kan være landsdommer. Det fremgår desuden, at andre af tilsynets medlemmer med juridiske kompetencer eksempelvis vil kunne være dommere.

Landsretten bemærker hertil, at det beror på et politisk valg, hvorvidt formandshvervet i råd, nævn og tilsyn mv. ønskes varetaget af en dommer, herunder i givet fald af en dommer fra de overordnede retter. Måtte der imidlertid være et ønske om, at formanden for et nyt tilsyn med efterretningstjenesterne er eller vil kunne være landsdommer – og således tilknyttet de uafhængige domstole – bør udpegningen af en bestemt landsdommer af principielle grunde ikke betinges af tilslutning fra et udvalg tilknyttet den lovgivende magt. Udpegning af en bestemt landsdommer til formandshvervet bør således i givet fald ske efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret i overensstemmelse med den grundlæggende ordning for udpegning af landsdommere til råd, nævn og tilsyn mv., der er tilrettelagt af hensyn til både domstolens og den enkelte dommers uafhængighed. Det anførte gælder tilsvarende for udpegning af en dommer til i øvrigt at være medlem af tilsynet.

Landsretten ønsker ikke herudover at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Jens Røn

Østre Landsret Præsidenten

Justitsministeriet
Task Force Sikkerhed

8. april 2024

Sendt på mail til jm@jm.dk og kasc@jm.dk

J.nr.: 24/06956-2

Sagsbehandler: RSL

Justitsministeriet har ved brev af 11. marts 2024 (sagsnr. 2023-10716) anmodet om eventuelle bemærkninger til lovudkast om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).

Lovudkastet indebærer bl.a. en ændring af sammensætningen af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, så det ikke længere er et krav, at formanden for tilsynet er landsdommer. Endvidere skal udpegning af alle tilsynets medlemmer, herunder formanden, fremover ske efter drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne (lovudkastets § 1, nr. 1). Af pkt. 3.1.4.3 i de almindelige bemærkninger fremgår, at den foreslåede ændring af tilsynets sammensætning ikke er til hinder for, at formanden også fremover kan være landsdommer. Det fremgår desuden, at andre af tilsynets medlemmer med juridiske kompetencer eksempelvis vil kunne være dommere.

Landsretten bemærker hertil, at det beror på et politisk valg, hvorvidt formandshvervet i råd, nævn og tilsyn m.v. ønskes varetaget af en dommer, herunder i givet fald af en dommer fra de overordnede retter. Måtte der imidlertid være et ønske om, at formanden for et nyt tilsyn med efterretningstjenesterne er eller vil kunne være landsdommer – og således tilknyttet de uafhængige domstole – bør udpegningen af en bestemt landsdommer af principielle grunde ikke betinges af tilslutning fra et udvalg tilknyttet den lovgivende magt. Udpegning af en bestemt landsdommer til formandshvervet bør således i givet fald ske efter indstilling fra præsidenterne for Østre Landsret og Vestre Landsret i overensstemmelse med den grundlæggende ordning for udpegning af landsdommere til råd, nævn og tilsyn m.v., der er tilrettelagt af hensyn til både domstolenes og den enkelte dommers uafhængighed. Det anførte gælder tilsvarende for udpegning af en dommer til i øvrigt at være medlem af tilsynet.

Landsretten ønsker ikke herudover at udtale sig om lovudkastet.

Med venlig hilsen

Carsten Kristian Vollmer